

## مقدمه

آنار درخت کوچکی است که در اقلیم‌های خشک و نیمه گرمسیری و مدیترانه‌ای دارای رشد و میوه‌دهی خوبی می‌باشد. قسمت‌های وسیعی از کشور ما ایران دارای شرایط آب و هوایی خشک و نیمه گرمسیری است که درختان آنار می‌توانند در چنین شرایطی کاشته شوند به همین دلیل در تمام استان‌های کشور که در حاشیه کویر مرکزی قرار دارند کشت و کار آنار از زمان‌های قدیم رونق ویژه‌ای داشته است. آنار از جمله میوه‌هایی است که علاوه بر مصرف تازه خوری به صورت رب، آب میوه، کنسانتره، مربا، مارمالاد، ژله، لواشک و اناردان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

## مشخصات گیاه‌شناسی آنار

درخت آنار با نام علمی (*Punica granatum*)، از خانواده (Punicaceae) درختچه به ارتفاع ۲ تا ۵ متر و با تنه خمیده و شاخه‌های کوتاه و بدون کرک است. در قسمت انتهایی دارای تاج مترکم، شاخه‌های جوان کم و بیش چهار وجهی و یا دارای بال هستند که بعداً حالت افتاده پیدا کرده و پوست قهوه‌ای یا خاکستری مایل به قهوه‌ای می‌گردد. بیشتر شاخه‌ها بویژه شاخه‌های جانبی خاردار و در انتها نیز به خار ختم می‌شود. عمق و پراکندگی ریشه علاوه بر اختصاصات ژنتیکی گیاه به نوع خاک از نظر بافت و ساختمان و همچنین نحوه آبیاری و به بعضی مسائل دیگر موجود در خاک از قبیل لایه‌های سخت یا سطح آب زیر زمینی بستگی دارد اما بطور کلی عمق ریشه‌های آنار زیاد است و با گسترش عمودی ۱/۵ متر گسترش افقی ۲/۵ تا ۳ متر می‌باشد.

گل‌های آنار دارای ۴ تا ۸ کاسبرگ چرمی که در بالای میوه قرار دارد و تعداد زیادی پرچم با تخمدان تحتانی یا نیمه تحتانی است. کاسه گل ارغوانی رنگ و پایا است و گلبرگ‌ها مچاله هستند. میوه آنار سته دارای پوست چرمی است. تقریباً کروی شکل به همراه کنجه‌ای فراوان است. برگ‌های آن ساده، کامل و بدون استیپول است. طرز قرار گرفتن برگ‌ها بر روی شاخه متفاوت است و به سه فرم متقابل، منفرد و فراهم مشاهده می‌شوند. شاخه‌ها کوچک، زاویه‌دار، خاردار بدون کرک با پوست سفید رنگ تا خاکستری، شکل مختص به خود را دارا هستند.

# آنار



PTMP/SK/R&D/A/ Pomegranate01 /07032021

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی آنار

آنار	نام فارسی
Pomegranate	نام انگلیسی
Punica granatum	نام علمی
Punicaceae	خانواده



شکل ۱- آشنایی با درختچه، برگ، گل و میوه آنار

## کاشت

درخت آنار بطور طبیعی در دامنه وسیعی از شرایط آب و هوایی رشد می‌نماید و با انواع خاک‌ها سازگار می‌باشد ولی به خاک‌هایی که زهکشی کمی داشته باشند حساس است. بهترین خاک جهت کاشت آنار خاک‌های رسی





شنی یا شنی رسی با pH بین ۷/۵ تا ۸/۵ است. در خاک‌های شنی هر چند میوه‌دهی و رسیدن میوه ترسیع خواهد شد ولی محصول کمتر و با رنگ روشن‌تری تولید می‌شوند. در خاک‌های رسی سنگین گیاه رشد و نمو بسیار کمی دارد و همیشه ضعیف، زرد و پژمرده باقی می‌ماند. آنار بیشترین رشد و تولید محصول را در مناطقی با تابستان‌های گرم و طولانی دارد. محدوده کاشت آن تا ۴۱ درجه عرض شمالی و جنوبی همراه با آنجیر و زیتون می‌باشد، و بهترین ارتفاع برای پرورش آنار ۱۰۰۰ تا ۱۷۰۰ متر از سطح دریا است.

میوه آنار برای رسیدن کامل به تابستان‌های گرم و طولانی و پاییز خشک و بدون باران احتیاج دارد، زیرا بارندگی فصل پاییز و سرمای زودرس هوا موجب ترکیدگی میوه و ضایعات زیاد می‌شود، همچنین هوای خنک با وجود اختلاف درجه حرارت شب و روز به رنگ‌گیری پوست و دانه‌ها کمک می‌کند.

برای احداث باغ آنار باید در مناطقی که شرایط آب و هوایی آن با کاشت این میوه همخوانی دارد، اقدام نمود. جهت دامنه‌ها نیز از جمله عوامل مهم در طراحی باغ است، دامنه‌ای رو به جنوب و شمال از نظر گرم شدن در اوایل بهار و شروع جریان شیره نباتی و بیدار شدن درختان و تاریخ گلدهی بسیار موثر می‌باشد. پس از آنکه زمین از نظر تسطیح، کرت بندی و ایجاد جوی آماده شد اقدام به کاشت نهال می‌شود. درمورد آنار بهترین فاصله کاشت را ۴\*۲/۵ می‌دانند که این روش کاشت را مستطیلی می‌نامند.

درختان آنار معمولاً از سه سال بعد از کاشت قلمه یا دو سال بعد از کاشت قلمه ریشه‌دار به بار نشسته و در ۵ تا ۶ سالگی به تولید اقتصادی می‌رسند. عمر مفید درختان ۳۰ تا ۵۰ سال می‌باشد و میزان میوه تولیدی هر درخت بستگی زیادی به رقم، طرز کاشت و محل باغ دارد.





شکل ۲- باغ آنار

## داشت

پس از عملیات شخم که در اوایل فروردین ماه هر سال انجام می‌شود باغ آنار را تا نیمه دوم اردیبهشت ماه آب نمی‌دهند تا گل‌های بارده بیشتری بر روی درختان تشکیل شوند و ریشه‌های جدید به فعالیت بیشتر وادار شوند. در آبیاری نوبت اول و دوم باید درخت کاملاً سیراب شود، زیرا که این دو آب مهمترین آبیاری از لحاظ تشکیل تعداد میوه روی درخت می‌باشد. در خاک‌های سبک آبیاری بعدی هفته‌ای یکبار و در خاک‌های سنگین هر ۱۰ روز یکبار انجام می‌شود.

نیاز آبی درخت آنار از اغلب درختان کمتر و مقاومت آن نیز بیشتر است ولی درخت را نباید به کم یا زیاد آب دادن عادت داد. تغییر ناگهانی در میزان آبیاری به ویژه اگر درخت آنار میوه داشته باشد خطرناک می‌باشد و اغلب سبب ترکیدگی میوه می‌شود.



شکل ۳- آبیاری قطره‌ای باغ آنار

درختان آنار سال آوری نداشته و در صورتی که عملیات هرس، دفع علف‌های هرز، آبیاری مرتب، کودپاشی و مبارزه با آفات و بیماری‌ها به موقع انجام شود، هر ساله دارای بار و میوه مناسب خواهند بود.

در صورت نیاز به کودهای اوره و فسفات آمونیوم توصیه می‌شود، برای درختان جوان ۳۰۰ تا ۵۰۰ گرم اوره در دو نوبت و ۳۰۰ تا ۵۰۰ گرم فسفات در هر سال به زمین داده شود. لازم است همه ساله در پاییز یا هر دو سال یکبار در هر هکتار باغ آنار ۱۰ تا ۳۰ تن کود دامی توزیع گردد، تا باغات از رشد طبیعی برخوردار شده و میوه با کیفیت مطلوب و مناسب تولید کنند.

## برداشت

آنار را باید کاملاً رسیده برداشت کرد. زمان رسیدن میوه آنار به شرایط اقلیمی منطقه و نوع رقم بستگی دارد. این زمان در شرایط معمولاً از اواخر شهریور آغاز و تا اوایل آبان ماه ادامه می‌یابد. تأخیر در برداشت باعث افت وزن، کاهش شفافیت و مرغوبیت دانه، تغییر رنگ پوست، افزایش درصد آلودگی به کرم گلوگاه، افزایش درصد

ترکیب و کاهش خاصیت انباری میوه می‌گردد. آنارهای نارس نیز از طعم و مزه خوبی برخوردار نبوده و رنگ پوست و دانه به شرایط نرمال و نهایی خود نرسیده است. به همین دلیل توصیه می‌شود، زمان رسیدن میوه آنار را با توجه به شرایط اقلیمی منطقه، تجارب گذشته و نوع رقم تعیین و در زمان مقرر، اقدام به برداشت محصول گردد برداشت میوه آنار بصورت دستی انجام می‌شود.

نکته قابل توجه در برداشت آنار، این است که در مراحل مختلف برداشت و یا حمل و نقل، به هیچ وجه نباید به میوه آنار ضربه وارد شود. میوه‌هایی که احتمالاً می‌افتند و به آن‌ها ضربه وارد می‌شود را باید جدا نموده و بلافاصله به مصرف برسد و یا برای رب یا اناردان استفاده گردد.



شکل ۴- برداشت دستی آنار

منبع

مظاهری، همایون؛ علی کرمی، فریبا؛ جهانپور، فاطمه؛ بیگی، سیامک. (۱۳۹۳). مدیریت باغ آنار. تهران: نشر آموزش کشاورزی